

ספר

נאמר מימים

פרשת קרח

מאת

הרב הגאון החסיד

ר' אברהם יוסף פסח (פסחוביץ)

זצ"ל

יו"ל ע"י נכדי המחבר

א) וישמע משה ויפול על פניו, ופירש"י ז"ל מפני המחלוקת, שכבר זה צידם סרחון רביעי כו', משל לבן מלך כו', שמא עוד לא יקבל ממנו עכ"ל, וקשה הלא אין מדת הקצ"ה כמדת צער ודם, והקצ"ה שומע תפלת כל פה, וחלילה לומר שלא ישמע הקצ"ה תפלת עצדו נאמן ביתו, וגם לכאורה אינו מוצן, שאמר משה "ואם צריאה יצרא ה' וגו', וידעתם כי נאלו האנשים האלה את ה'", מ"ט הי' משה רבינו ע"ה כועס כ"כ על האנשים האלה, והגם שחטאו כ"כ אשר התורה הקדושה מעידה עליהם, וקוראה אותם "החטאים האלה זנפשותם", אבל משה רבינו ע"ה אשר הקצ"ה מעיד עליו "והאיש משה עניו מאד מכל האדם" וגו', ופירש"י ז"ל שפל וסבלן, לא הי' יכול לסבול צפעם הזאת את עדת קרח מלהתפלל עליהם, אכן ענש אותם עוד עונש חמור כמו זאת שתזלעם הארץ.

אמנם י"ל דהנה כבר כתבתי לפי המצואר צפריים הקדושים דמשה רבינו ע"ה הי' שושבינא דמלכא, והוריד את השכינה למטה, צחי' תורה שצכתב, ואהרן הכהן הי' שושבינא דמטרוניתא, להעלות את לבות בני ישראל, ועל שניהם נאמר כ"שצת אחים גם יחד", כמו שאי' בדברי חז"ל שזה שמח בגדלותו של זה, כלומר שחברו יחדיו תורה שצכתב ותורה שצע"פ, וגרמו יחוד גדול בשמים שאין למעלה ממנו, וכל עצודת הכהן צצית המקדש הוא כדי לעשות יחוד זה, וקרח רצה להפריד צין הדצקים כי לכאורה אינו מוצן, האיך טעה קרח והי' רוצה את הכהונה, וכי לא שמע את הציווי של הקצ"ה מיד צהתחלת ציווי מלאכת המשכן צפרשת ואתה תלוא, "ואתה הקרצ אליך את אהרן אחיך" וגו', "לכהנו לי" וגו'.

אכן י"ל כי טעה צזה, כי סבר שאהרן וצניו נצחרים לכהני ה', זה הוא צצציל שהם נדיקים וקדושים,

חשב קרח, כי יכול כל איש ישראל הקרוז אל ה', ועוזד את השי"ת באהבה וציראה, ודבק בו, להיות כהן גדול, וזה שכתב רש"י ז"ל בפסוק "ויקהל עליהם קרח", שאמר כסבורין אתם שעלי לצדי אני מקפיד, איני מקפיד אלא בשביל כולכם כו', וגם החמשים ומאתים איש מקריבי קטורת חשבו כן, וזאת טעו בזה טעות גדולה, כי אהרן הכהן לא הי' נבחר בשביל קדושתו וגדלו, אלא מכלל קדושת ישראל נבחר והופרש להיות שלוחם, וכל גדלותו של אהרן הכהן הוא רק מחמת שיש לו הכח והרשאה מכלל ישראל, כמו שנאמר שם בפרשת תלוי "מתוך בני ישראל לכהנו לי", וע"י קדושת הכלל ישראל אשר הי' שלוחם הי' יכול להעלות את לבות ישראל, ולעשות יחוד למעלה.

ואדרבה מנזר עצמו הי' אהרן הכהן חושב כי הוא אינו ראוי כלל להיות כ"ג, ולהיות שליח של כלל ישראל, כמו שאמר משה "ואהרן מה הוא כי תלינו עליו", וכמו שכתב רש"י ז"ל בפרשת שמיני בפסוק "קרצ אל המזבח", שהי' אהרן בוש, וירא לגשת, אמר לו משה למה אתה בוש, לכך נבחרת, פי' כי זאת מי יכול לגשת אל המלך, ואם תדק מה תתן לו, ולכך הי' ירא לגשת, ואמר לו משה רבינו ידוע תדע כי אינך מתקרצ אל המזבח, בשביל עצמך וקדושתך, אלא כי נבחרת מקדושת כלל ישראל להיות שלוחם, ואהרן הכהן הי' מוכשר ונבחר לשליחות זו, בשביל שידע זאת בשביל עצמו אינו ראוי.

וכן ראיתי בשפת אמת^ח למרן אדמו"ר הקדוש זל"ה זי"ע ועכ"ל

^ח שפ"א קרח תרמ"ג בפסוק המעט מכם כו' ואהרן מה הוא כו'. דאיתא ויקח קרח לעצמו לקח. דאיתא האומר שלי שלך ושליך שלך חסיד ושלי שלי רשע. כי בני' כל אחד מסייע לחבירו והחסיד תולה מעשים טובים שלו בזכות אחרים. והרשע סובר שכל העולם ניזון בשבילו. וכאשר ראינו בגיאותן של עדת קרח. ואהרן אדרבה לא ענה כלום והאמין כי בכח הרבים עובד את עבודתו כי הוא שלוחן של כלל ישראל. וזה שרמז להם מרע"ה המעט מכם כלומר אילו בחי' עבודת הלויים הי' מצד עצמותן ג"כ דיו והותר ואדרבה בזכות משה ואהרן המה ניזונים. ובאמת כל עבודת הכה"ג הוא ע"י הביטול לגמרי להשי"ת. ולכן כל העולם כולו תלוי בו כמ"ש תולה ארץ על בלימה מי שהוא כאין כמ"ש ואהרן מה הוא. וחז"ל דרשו מי שבולם פיו

שפי' כן, שאהרן הכהן הי' יודע שכהונתו אינו צשציל עצמו, אלא מקדושת כלל ישראל, וזה שאמרו חז"ל צמשנה אצות שלי שלך חסיד, שיודע אשר כל מעשיו אינו שלו, רק מחמת הכלל, ולהיפך שלך שלי, ושלי שלי רשע, החושב כי מעשיו ומדריגותיו אשר רכש לעצמו אין לאחרים חלק בהם, יעיי"ש צנועם דצריו הקדושים.

וע"י קרח הי' יכול להיות ח"ו פירוד, כמו שאי' צוה"ק^ב פרשת וישלח (קס"ז)^א כי יעקב כליל הוא, פי' ע"י הכלל נשלים נורתו של יעקב, וזה כל עצודת כה"ג ליחד ולחצר

בשעת מריבה וזה נתקיים ממש כאן באהרן שלא פתח פיו במריבה זו. ומסתמא א"י להיות בולם פיו רק כשהוא אין ממש. וזהו עצמו הי' העדות על אהרן הכהן. ויתכן לרמוז בוקר ויודע ה' כי מקודם לא הי' נודע צדקת אהרן עד אחר מחלוקת הזו והי' נסיון לשניהם ואהרן עמד בנסיון וקרח לא עמד כי באמת המחלוקת הי' צריך להיות רק שהי' צריך להיות לשם שמים והי' מתקיים כדאיתא בזה"ק פ' בראשית במאמר יהי רקיע וכמ"ש במ"א באורך מזה. ולכן אח"ז נתעלה אהרן. וכמ"ש באאע"ה אחר הנסיון עתה ידעתי כו'. ז"ש בוקר ויודע כו'. ולכן אמר להם כי לא שייך כלל קנאה על אהרן שכל כחו הוא הביטול וז"ש ובקשתם גם כהונה כי לא שייך כלל לבקש כהונה שזה ניתן רק למי שאינו מחזיק עצמו לכלום:

^ב זה"ק וישלח קס"ז: ותא חזי, דאמר רבי שמעון, צלותא דסגיאין סליק קמי קודשא בריך הוא ומתעטר בהוא צלותא. בגין דסלקא בגוונין סגיאין ואתכלילת מכמה סטרין. ובגין דאתכלילת מכמה גוונין אתעבידת עטרה ומנחא על רישא דצדיק חי העולמים. וצלותא דיחיד לאו איהי כלילא, ולא איהי אלא בגוון חד. ועל דא צלותא דיחיד לאו איהו מתתקנא לאתקבלא (אלא בצלותא) כצלותא דסגיאין. ותא חזי, יעקב כליל הוא, ועל דא צלותיה תאיב לה קודשא בריך הוא. מה כתיב ויירא יעקב מאד ויצר לו:

^ג נדרים ל"ט: דרש רבא ואמרי לה אמר רבי יצחק מאי דכתיב שמש ירח עמד זבלה שמש וירח בזבול מאי בעיין והא ברקיע קביעי מלמד שעלו שמש וירח מרקיע לזבול ואמרו לפניו רבונו של עולם אם אתה עושה דין לבן עמרם אנו מאירים ואם לאו אין אנו מאירין ידבאותה שעה ירה בהן חיצים וחניתות אמר להם בכל יום ויום משתחויים לכם ואתם מאירים בכבודי לא מחיתם בכבוד בשר ודם מחיתם ובכל יום ויום יורין בהן חיצין וחניתות ומאירים שנאמר לאור חציק יהלכו וגו':

ואם לאו אין אנו מאירים, ועיי"ש
 בחא"ג¹ למהרש"א, כי מצואר כי
 שמש וירח הוא צחי" יחוד קצ"ה
 ושכינתי, צחי" תושב"כ ותושבע"פ,
 וטענו כי קרח עושה פירוד בין

(ב) אעתיק כאן מה שכתתי בענין
 ספר תורה - שאלה - ציהכ"נ אחת
 קנו הגזאים ספר תורה כשרה
 ומהודרת, והיו רוצים לשמות בשמחת
 תורה של סיום הספר, ולעשות
 סעודה "לגמרה של תורה", היו
 שוכרים סופר למחוק איזהו מאות
 אותיות, וציוס המוגבל לעשות
 התחרות עם האותיות צפומצי, ומי
 שיתן יותר זוכה לכתוב האות, ע"י
 סיוע הסופר, ועיי"כ מרוחיס, ויהי
 לשלם כל ההוצאות של הסופר
 והסעודה, ועוד די והותר עבור
 הספר תורה עצמו, אי שרי למיעצד
 הכי למחוק אותיות קדושות, אשר

הדצקים כנ"ל, ומשו"ה לא הי' יכול
 משרע"ה להתפלל עליהם, כי גרמו
 פגם גדול, והוא רחום יכפר. ועמ"ש
 צפרשת ויקהל ופרשת ויקרא.

היו כתובים בקדושת ספר תורה,
 ולפסול ספר תורה כשר, הגם
 שמתקנים אותו אח"כ.
 תשובה נראה שהוא איסור גמור
 למחוק אותיות כשרות מספר תורה
 כשרה ורע עלי מעשה זה, כי תחת
 מלוא כתיבת ספר תורה (אשר יש
 לפקפק גם בזה) עושים עצירה
 למחוק אותיות קדושות מספר תורה
 כשרה, דהנה צשו"ע יור"ד סי'
 רע"ד סעי' ה' כתב הרמ"א ז"ל
 דיכול ליטול דיו מן האות הכתוב,
 כשצריך לדיו, או שרוצה לגלול הספר,
 והוא מתשובות הר"ש המוצא שם
 צטו"ז ס"ק ד', וז"ל המגיה ספר
 תורה, וצעוד הדיו לח הוצרך לגלול

¹ בחא"ג שם מלמד שעלו שמש וירח מרקיע לזבול כו'. והיינו דבעו בזבול שם עבודת הקרבנות מכוון כנגד
 העבודה שלמטה אשר קרח וסייעתו חלקו על אמתתה כדאיתא פ' אין דורשין בזבול מזבח בנוי ומיכאל כו'
 ע"ש:

ס"ת, ונטל בקולמוס הדיו הכתובה כדי שיתייבש התיבה מהר, ולא תמחוק, היש בזה משום אכחושיי מצוה, אין בזה מיחוש, דלא דמי למדליק נר חול מנר מצוה, דהתם שואב השני מן הראשון ומכחישו, אבל כאן שנכתבה התיבה אינה נכחשת בנטילת מקלת הדיו, כדי שתמהר להתייבש, ואף בנר אם הי' מכחישו בלא שישצית נר חול ממנו לא מצינו שום איסור בזה, אלא אסור להשצית נר של חול בהכחשת נר של מצוה עכ"ל הרא"ש ז"ל.

והטו"ז שם הרצה להקשות עליו, דהא בשבת ד' כ"ז ע"ז מסיק טעמא של רב דאין מדליקין מנר לנר, משום צווי המצוה, והכא פשיטא דהוי צווי מצוה, אם ילך לאיבוד מהדיו שנתקדשה כבר, ומסיק הטו"ז דלא התיר הרא"ש אלא בטובל את הקולמוס, ושואב מותרות הדיו, ובו כותב אח"כ בתורה, אבל אם ילך לאיבוד מהדיו שנתקדשה הוי צווי מצוה, ותו דקיי"ל תשמושי קדושה

אין נזרקים, והש"ך צנה"כ כתב לתרץ את הרא"ש דאין זה צווי מצוה, דעושה בשביל כבוד התורה שתמהר להתצייש יעיי"ש, ובש"ך שם ס"ק ה' כתב דלמ"ד דאין מדליקין מנר לנר משום צווי מצוה, ה"ה הכא אסור יעיי"ש, וא"כ צנידן דידן למחוק אותיות כשרות אשר היו נכתבות בקדושת ספר תורה, צודאי דיש בזה משום אכחושי מצוה, וצווי מצוה, וגם משום תשמישי קדושה, שאין נזרקים, ואסור לעשות כן.

ונלע"ד דהאיסור של אכחושי וצווי מצוה הוי איסור דאורייתא, דהנה המג"א או"ח סי' קנ"ג מציא משם הרמב"ן ז"ל דהא דאסור למכור ציהכ"נ לקנות פחות, מטעם דמעלין בקודש ואין מורידין, ולכאורה הא הוי רק תשמישי מצוה, אמנם דהטעם הוא משום אכחושי מצוה וצווי מצוה, יעיי"ש צמחית השקל, הרי דסובר הרמב"ן ז"ל דמעלין בקודש ואין מורידין, הוא משום אכחושי וצווי מצוה, ולכאורה הא

צמנחות ד' ז"ט ע"א ילפינן מקראי
 דאמר שם ומנ"ל דאין מורידין, א"ר
 דאמר קרא "ויקם משה את המשכן"
 כו', ומנ"ל דמעלין, אמר ראב"י
 דאמר קרא "את מחתות החטאים"
 כו' בתחלה תשמושי מזבח, ועכשיו
 גופו של מזבח, וכן כתב רש"י ז"ל
 בשבת ד' כ"א ע"ב ד"ה מעלין כו',
 וז"ל מקרא ילפינן לה צמנחות פרק
 שתי הלחם, עכ"ל, הרי דהוא
 דאורייתא, ומכ"ש דלמחוק את האות
 ולאצדו לגמרי, דיש איסור ברור
 כנ"ל.

ולפי דברי הרמב"ן ז"ל יש ליישב
 למה נריך שני פסוקין לאין מורידין,
 ולמעלין, ולא די בפסוק אחד, אכן
 י"ל דצ"ל ללמוד דגם תשמישי מצוה
 (ולא דוקא תשמישי קדושה) אין
 מורידין, משום אכחושי וצווי מצוה,
 ועיין בשו"ת אור המאיר למהר"ם
 שפירא ז"ל סי' ז' שהציא משם ר'
 מאיר אראק ז"ל, שחקר אי בתשמישי
 מצוה ג"כ אמרי' מעלין בקודש ואין
 מורידין, ומציא הרבה ראיות, ולפי

דברי הרמב"ן ז"ל הטעם פשוט
 משום אכחושי וצווי מצוה, כמו שם
 צביהכ"נ ויש ליישב צוה קושית גאון
 עוזינו כ"ק אדמו"ר מגור זוקל"ה
 זי"ע ועכ"ל, מוצא בשפ"א שבת ד'
 כ"א ע"ב וז"ל מה מורידין בקדש
 נקרא הא דפוחת והולך, כיון דלצ"ה
 המצוה צלילה אחד רק נר אחד, א"כ
 השאר אינה בכלל קדושת המצוה,
 ומה שיך מעלין בקדש, אכן י"ל
 הטעם כנ"ל דמכחיש ומצוה את
 המצוה מה שעושים פחות בכל יום,
 שאינה מגופי המצוה, ואף צוה אסור
 לצ"ה.

ואין לדחות מה שכתבתי דהא
 בסוטה ד' כ' ע"ב וצעירוצין ד' י"ג
 ע"א יש פלוגתא בגמ' אם מחקינין
 פרשת סוטה מספר תורה, וטעם
 הפלוגתא, אם סתמא דספר תורה
 הוה לשמה, אצל משום מחיקת
 אותיות לא פליגי, והא ראי' דמותר
 למחוקי אמנם דא עקא, דפרשת
 סוטה שאני, משום דכתיב "ומחק",
 והתורה התירה גם למחוק את השם

הקדוש שנכתב בקדושה, כדי להטיל שלום בין איש לאשתו, והמחיקה בענמה הוא המנוה, ל"ש לומר דהוי צווי או אכחושי מנוה, ומשו"ה קוצר הת"ק שם דמחקינין, והוא כעין סברת הנה"כ ציור"ד הנ"ל דאין צווי מנוה, דעושה בשביל כבוד התורה שתמהר להתייצב, וכמ"כ גבי פרשת סוטה, אצל למחוק את האותיות הקדושות, בלא שום מנוה, ודאי אסור, דהטי צווי או אכחושי מנוה.

ואפשר ליישב בזה קושיות התוס' בעירוזין וצוטה הנ"ל, וכן בגיטין ד' כ' ע"א אמאי צמגילת סוטה אף דבעינן ג"כ כתיבה לשמה, מ"מ מחקינין לה מה"ת, ולגבי גט אמרי' בגיטין הנ"ל אי משום כריתות דאית בה, בעינן "וכתב לה" לשמה וליכא, ופסול לגרש צספר תורה, ולפי הנ"ל י"ל דמגילת סוטה שאני, דכל הכתיבה הוי כדי למחוק אותה על מים המאררים, אמרי' שפיר דסתמא הוי לשמה, אצל גבי גט, דעיקר והלורך

הוא רק הכתיבה, אמרי' דסתמא של התורה לא הוי לשמה של הגט. ועיין בחא"ג מהרש"א בעירוזין ד' י"ג ע"א הנ"ל על מה דאמר שם, שמא אתה מחסר אות אחת, או מייתר אות אחת, נמצאת מחריב את כל העולם כולו, כתב וז"ל פרשו בתוס' כמו צראו, וי"מ כו', ובחסר לא פרשו כלום, וי"ל בפשיטותגם בחסר, לפי שהתורה באותיותי' הם שמותין של הקצ"ה, והוא דרך הנסתר של התורה, שהיתה כתיבה לפניו באש שחורה על גבי אש לבנה, ובהן צרא הקצ"ה את עולמו, ומקיימו, ונמצא המחסר אות אחת, הרי הוא מחריב את קיומו עכל"ק, וכן כאן בשעה שמוחק אותיות קדושות, ופוסל ספר תורה כשרה, הוא מחריב את קיומו של עולם אף שמתקנו אח"כ - מכל מה שכתבתי נראה ברור שהוא איסור גמור למחוק אותיות שנתקדשו בקדושת ספר תורה, בשביל להרויח ממון, והוא בכלל הממעט כבוד שמים, ומרצה כבוד עצמו כו', הנראה לפע"ד כתבתי.